

Vážené kolegyně a kolegovia

Do rúk sa vám dostalo nové číslo časopisu Gynekológia pre prax, ktorého témou je ultrazvukové vyšetrenie v prvom trimestri.

Keď v roku 1989 Moshe Bronshtein a Shraga Rottem, a nezávisle od nich maďarskí autori Szabó a Gellén, prvýkrát publikovali články o akumulácii tektutiny v záhlaví plodu u plodov s potvrdeným Downovým syndrómom, netušili, akým zásadným spôsobom zmenili prenatalnú diagnostiku. Vďaka heroickej práci prof. Nicolaidesa a jeho Fetal Medicine Foundation London sa nový ultrazvukový marker – nuchálna translucencia – a koncept kombinovaného testu stali najpresnejšou skrúningovou metódou v detekcii chromozómových abnormalít. Keď som sa v roku 2001 ako prvý na Slovensku certifikoval vo Fetal Medicine Foundation na meranie nuchálnej translucencie, myslel som si, že proces edukácie a certifikácie podstúpi množstvo slovenských gynekológov, a tým bude do značnej miery skrúning chromozómových abnormalít, dovtedy založený na double a tripple teste, vyriešený a nahradený omnoho citlivejšou metódou. Pred desiatimi rokmi však bolo na Slovensku len 20 certifikovaných gynekológov. K dnešnému dňu, keď píšem editoriál, je ich 95. V susednom Česku 485 a v krajine s podobným počtom obyvateľov a pôrodov ako u nás – v Dánsku – je ich 360.

Pôvodná myšlienka profesora Nicolaidesa a FMF London bola vyškoliť čo najviac gynekológov, aby bol kombinovaný test široko dostupný. Postupne aj on revidoval svoj názor a v roku 2007 na konferencii prenatalnej diagnostiky v Olomouci konštatoval: „Myslel som si, že vyškolením čo najväčšieho počtu gynekológov bude otázka skrúningu vyriešená. Mýlil som sa, budúcnosť skrúningu je v špecializovaných centrách vybavených špičkovou technikou a špecialistami.“

Problematike prenatalnej diagnostiky v prvom trimestri sa časopis Gynekológia a pôrodnictvo venoval v čísle 3/2005, keď boli prvýkrát publikované články o nuchálnej translucencii, nosovej kosti, ductus venosus a PAPP-A. Boli to výsledky štvorročného výskumu na vtedajšej II. gynekologicko-pôrodníckej klinike v Košiciach, kde som sa venoval tejto problematike. Ďalšie číslo 2/2011 prinieslo prvé práce o skrúningu rázštepov neurálnej trubice v prvom trimestri meraním intrakraniálnej translucencie aj novú metodiku zameranú na detekciu orofaciálnych rázštepov v prvom trimestri. Spolu s Dr. Grochalom sme publikovali článok o možnostiach detekcie anomálií brucha a hrudníka v prvom trimestri.

Vývoj ultrasonografických prístrojov priniesol nevídané možnosti v rozlíšení, ktoré je neporovnateľné s dekadou, keď bola nuchálna translucencia objavená. Prístroje s vysokou rozlišovacou schopnosťou a hlavne možnosti 3D ultrasonografie prinášajú nový pohľad na plod, a teda aj nové možnosti diagnos-

tiky vrodených chýb. Z roka na rok sa rozširuje spektrum diagnostikovateľných anomálií, ale aj spektrum ochorení, ktoré možno vyhľadávať v prvom trimestri.

Z toho dôvodu nájdete v tomto čísle článok o súčasných možnostiach skrúningu preeklampsie, ktorý je založený na vyhodnotení anamnestických, fyzikálnych a biochemických markerov spolu s vyšetrením pulzatilného indexu arteria uterina. Zavedením skrúningu preeklampsie možno znížiť prevalenciu skorej formy o 82 % a neskorej o 62 %, keďže existuje účinná liečba u pacientok s pozitívnym skrúningom podávaním 150 mg kyseliny acetylsalicylovej v dennej dávke.

V článku o limitoch prvotrimestrálneho skrúningu poukazujeme na fyzikálne limity prístrojov, na akustické limity podmienené konštitúciou pri súčasnej pandémie obezity aj masovou aplikáciou nízkomolekulárneho heparínu pri rizikových tehotenstvách. Uvedené faktory v konečnom dôsledku môžu spôsobiť nesprávny výpočet rizika chromozómových abnormalít, a teda zbytočnú invazivitu alebo, naopak, podhodnotenie rizika a nesprávnu kalkuláciu a neinvazivitu u vysokorizikových pacientok.

V roku 2001 bola publikovaná prvá štúdia o význame detekcie prítomnosti nosovej kosti v rámci kombinovaného testu. V prehľadovom článku Dr. Jánošovej je kompletno spracovaná problematika nových markerov vo faciálnej oblasti v prvom aj v druhom trimestri gravidity.

Docent Ferianec v prehľadovom článku o biopsii choriových klkov komplexne hodnotí postavenie tejto invazívnej metódy v ére neinvazívneho testovania pomocou cfDNA. Do obsahu článku sme zaradili aj článok o možnostiach stanovenia pohlavia plodu v prvom trimestri i publikáciu doc. Toporcerovej o ovariálnom hyperstimulačnom syndróme, s ktorým sa vzhľadom na vzrastajúci počet gravidít po IVF stretávame čoraz častejšie.

Na záver dávam do pozornosti článok o prenatalnej diagnostike vrodených vývojových chýb srdca v prvom trimestri. Je výsledkom viac ako 10000 fetálnych echokardiografických vyšetrení za uplynulých 8 rokov. V prehľadnej podobe vo forme nákresov sú zachytené najčastejšie detegovateľné anomálie srdca. Vypracovaná metodika je podmienená skúsenosťami z vyšetrenia fetálneho srdca v druhom trimestri, aplikovaná na 7-9-milimetrové srdce plodu v období 11. + 3 až 13. + 6 týždňa gravidity. Dúfame, že tento prvý článok v slovenskej odbornej literatúre bude inšpiráciou pre všetkých gynekológov, ktorí v dennej praxi vykonávajú kombinovaný test v rámci skrúningu v prvom trimestri.

Za kolektív autorov vám prajem príjemné čítanie.
prof. MUDr. Róbert Dankovčík, PhD., MPH
SonoClinic, s. r. o., Košice